

بخش: اول ساختار و محتوای فارسی اول دبستان

:مقدمه

کتاب فارسی اول آغاز آموزشهای زبانی است لذا از لحاظ ساختاری با سایر کتب فرق دارد. کتاب فارسی در سال اول شامل سه بخش است نگاره، ها، نشانهای یک نشانه های دو بخش اول نگاره ها

نگاره برای چهار هفته پیشبینی شده است

رویکرد آموزش نگاره ها از کل به جزء، است ابتدا تصویر بزرگ نگاره با هدف تشویق دانش آموزان به سخن، گفتن خوب دیدن تفکر و خوب گوش دادن پیش روی آنهاست. سپس تصاویر کوچک زیرنگاره همراه با نام هر

تصویر عرضه میشود

ذکر نام هر تصویر در نگاره ها تنها برای آشنایی با شکل کلی شکل کلمه است نه یادگیری شکل نوشتاری؛ پس

تاکید بر روی تصویر است نه واژه

هدف تصویر بزرگ آموزشی

آموزش مفاهیم متناسب با برنامه درسی زبان فارسی و هم سو با برنامه درسی ملی

پرورش و تقویت مهارتهای زبانی

یافتن واژه مناسب

توانایی کاربرد آموخته ها در متن زندگی

تقویت نگرش مثبت نسبت به زبان فارسی

هدف تصویرک ها:

انطباق تصویرک و واژه ها

تقویت مهارت های شفاهی زبان

گسترش گنجینه واژگانی با تکیه بر تصویر خوانی

فعالیت ها و تجربه های یادگیری

تعداد فعالیت های یادگیری با توجه به توان درک و دریافت و میزان پیشرفت سوادآموزی از

نگاره یک تا ده متفاوت است و بر پایه رعایت اصل حرکت از ساده به دشوار با توجه به توانایی ذهنی و زبانی کودکان سازماندهی شده است. هدف از این فعالیتهای یکسان کردن روش های آموزش است.

اهداف:

تقویت مهارت خوب دیدن

شناخت جهت ها

تنظیم حرکت چشم با کتاب

تقویت مهارت کلامی

تاکید بر سه مفهوم آغاز میانه و پایان

گسترش دامنه واژگان کودک

تقویت نگرش مناسب نسبت به مفاهیم ارزشی

فعالیت ها

ببین و بگو هدف از آن جمله سازی بیان شفاهی تصاویر تقویت خوب دیدن و خوب سخن گفتن، توانایی تبدیل به گفتار، پرورش قوه تمییز گوش کن و بگو هدف از آن تقویت، توجه تمرکز و اکتش نسبت به سوال درک تصویری، گسترش مفاهیم اصلی، تقویت مهارت خوب سخن گفتن، تقویت فرایند ذهنی بگرد و پیدا کن: انطباق واژه های شنیداری با اجزای تصویر تقویت مهارتهای کلامی، تقویت واژه آموزی به دوستان بگو تقویت نگرش مثبت نسبت به فارسی تقویت مهارت ارتباطی، ایجاد نظم و ترتیب بازی و نمایش با هدف ایجاد فضای شاد فرصتی برای ابراز تواناییهای، فردی تقویت مهارت های حسی -

حرکتی

با هم بخوانیم گسترش دامنه واژگان تقویت نگرش مثبت نسبت به سخن منظوم فارسی، تسلط بر آهنگ و ریتم و وزن و قافیه در شعر تمرین ها در هر بخش به فراخور توان متوسط دانش آموزان است؛ لکن معلم در این زمینه می تواند با ابتکار عمل خود بر جنبه های آموزشی کتاب بیفزاید.

کتاب خوانی

هدف از این بخش رشد فرهنگ کتابخوانی تقویت مهارت خواندن غنی شدن کتابخانه های مدارس و عدم اختصاص آموزه ها کتاب درسی می باشد. یکی از ویژگیهای متمایز این برنامه اختصاص ساعت کتاب خوانی در برنامه زبان آموزی است زیرا برنامه ریزان آموزشی و متخصصان آموزش زبان یکی از خلاءهای نظام آموزشی کنونی را ضعف مهارت خواندن می دانند.

زیربنای ضعف مهارتهای زبانی در نادیده گرفتن مطالعه و کتاب خوانی و بی توجهی به آن است

ساختار بخش ۲ نشانه های (۱)

عناوین متن اصلی درس

۱. تصویر بزرگ اصلی

۲. تصویرک ها . متن نوشتاری ۴. تصویر درشت نشانه

ه چینش نشانه ها

قسمت اول تصویری کلی و ،بزرگ که ضمن حفظ ارتباط با بخش نگارها و تقویت مهارت های شفاهی زبان بر آموزش نشانه هایی خاص تأکید می ورزد.

محتوا تصویر بزرگی است که عناصر آن عبارت اند از شبکه ،آوایی تصویری معنایی؛

اهداف:

-

پرورش خوب دیدن

فعال کردن ذهن

آموزش مجموعه اهداف نگرشی

تقویت مهارت های زبانی

قسمت دوم در زیر هر،تصویر سه تا شش تصویرک از محتوای داخلی تصویر کلی به همراه واژه آن به خط

خواندن آورده میشود که حاوی کلید واژه های درس هستند

-

اهداف:

صدا نه به شکل مجرد بلکه در قالب واژه آموزش داده میشود

تصویرکها ساختار تعدادی تصویر کوچک است که یا از متن تصویر پایه استخراج میشوند یا با تصویر پایه

تناسب ظاهری و مفهومی دارند.

خواندن واژه به کمک تصویر

تشخیص و تفکیک واج و نشانه

نوشتن به معنای رمزگذاری و انطباق نشانه با صدا

قسمت سوم پس از ارائه واژهها و تمرین کافی برای آموزش هر حرف و اطمینان یافتن از آموزش متنی کوتاه و حتی الامکان آهنگین آمده که فقط برای خواندن است یعنی دانش آموز نه ملزم به یادگیری شکل املائی و نوشتاری آن است و نه از روی آن مشق مینویسد کلمات انتخابی الزاماً از حروف خوانده شده نیستند، زیرا روش خواندن کلی یا پیکره نگر است دانش آموز با دو گزینه شکل و تصویر قادر خواهد بود خواندن را فرا گیرد.

یکی از تمرینهایی که در گذشته مبنای آموزش خواندن و نوشتن، بود بخش کردن و صداکشی است ضمن تأیید این شیوه به عنوان یکی از مهارتهای زبانی تسهیل کننده در آغاز زبان آموزی بر این باوریم که ادامه آن به شکل افراطی و مستمر روند آموزشی را کند می کند به ویژه اگر دریابیم که دانش آموزان به حد قابل قبولی در تشخیص صدا و حرف مورد نظر پیشرفت کرده اند ادامه این روش برای دانش آموزان دیرآموز یا آنان که ناتوانی یادگیری دارند و کسانی که از شنوایی و یا بینایی یا درک کامل برخوردار نیستند، مناسب است.

اهداف:

-

ایجاد و تقویت مهارت خوب خواندن ایجاد و تقویت مهارت خوب نوشتن

قسمت چهارم : حرف و صدای مورد آموزش و شکلهای خطی آن به شکل درشت و خوانا در

پایین صفحه به طور مستقل نوشته می شود

اهداف:

ایجاد توانایی تفکیک واج و حرف

توانایی تطبیق صدای نشانه با شکل خطی آن

قسمت پنجم : طرح انگشت اشاره است که حروف آموزش داده شده و در حال آموزش و حروف

درس آینده با سه رنگ متمایز در آن درج شده و تا پایان آموزش حروف و صداها ادامه می یابد

چینش نشانه ها:

در این بخش نشانهها با چهار رنگ چیده می شوند

سیاه بیانگر نشانه های آموخته شده

قرمز بیانگر نشانه مورد آموزش

آبی بیانگر نشانه درس بعدی

رنگ سبز برای نشانهای استثنا به کار گرفته شده است

ساختار بخش ۳، نشانه های ۲

نشانهای دو عمدتاً حروف عربی هستند و درجه دشواری بیشتری نسبت به بقیه دارند

ص ض ع غ ذ ح ط ظ

درس آزاد فرصتی است تا دانش آموز و معلم در کنار هم متناسب با ذوق و علائق و ملاحظات فرهنگ بومی زبان و ادبیات محلی و ضرورت‌هایی که احیاناً در دروس دیگر دیده نشده و یا معلم خود احساس نیاز می‌کند، درسی را طراحی کنند. هدف از این درس مشارکت دانش آموز و معلم و ایجاد فرصتهای ویژه برای خلاقیت و اعتماد به نفس است.

روان خوانی تمرین و پرسش و خودآزمایی و سایر فعالیتهای یادگیری ندارد؛ زیرا هدف آن خواندن و سریع خواندن به همراه درک و دریافت است. این مطلب نافی اهمیت روان خوانی نیست بلکه این واقعیت را می‌رساند که روان خوانی به تنهایی نمی‌تواند جوابگوی انتظاراتی باشد که جامعه از نوآموز امروز و شهروند فردا دارد تذکر تمرینهای کتاب فارسی صرفاً جنبه شفاهی دارد و فرصتی است برای گفت و گوی

دانش آموزان؛ بنابراین لازم نیست که پاسخ تمرینها نوشته شود بلکه فقط باید به تقویت مهارت های گفتاری پرداخته شود.

ساختار کتاب کار فارسی اول

هرچند که نوشتن عالیترین مرحله از مراتب زبان آموزی است اما نباید سه مهارت دیگر را زیر پا گذاشت. نوشتن فعالیتی پیچیده و وابسته به مبادی و مقدمات بسیار است و بی تردید از آن هنگام که ارتباط میان انسا نها برقرار شده است تا امروز همچنان جایگاه و پایگاه خویش را حفظ کرده است و پیش بینی ها نشان می دهد که از این پس نیز وضعیت همچنان خواهد بود؛ بنابراین ،دلایل هر شهروند شایسته ای باید این مهارت

را بیاموزد.

توانایی نوشتن در تکوین شخصیت کودک و میزان اعتماد به نفس وی تأثیر دارد و دانش آموزانی که دچار مشکلاتی در زمینه نوشتن می‌شوند ممکن است با مسایل روانی همچون کاهش عزت نفس روبه رو شوند. محققان علت این امر را ناتوانی آنان در بیان افکار معلوماتشان از راه نوشتن می دانند

نگاره ها:

شامل سه بخش هستند: کامل کن به وسیله دو نماد آنچه را که قرار است نوآموز بنویسد در ابعاد بزرگتر و نمایش جهت شروع و ختم به صورت نقطه چین به نوآموز می نمایاند.

کامل کن و رنگ کن شامل یک طرح ناتمام است که نوآموز آن را کامل میکند و در حین کامل کردن آن، نمونه های مشابهی از شکلی را که امروز فرا گرفته در جریان یک بازی آموزشی کشف می کنند.

بنویس نماد نوشتاری ابتدا به رنگ نویسی و محو(ترام) است. پیش نیازهای کار با مداد :

عضلات کوچک دست و انگشتانش به اندازه کافی رشد کرده باشد
میان حرکت دست و چشم او هماهنگی برقرار شده باشد
کودک برای نوشتن آمادگی ذهنی و روانی لازم را داشته باشد

آموزش نشانه ها

در این بخش از کتاب حجم نوشته های تحریری افزایش مییابد و تمرینها به تناسب پیشرفت تحصیلی نوآموز تنوع بیشتری پیدا میکند
تمرین های کتاب کار جنبه نوشتاری دارد و به تقویت مهارت نوشتن می پردازد که شامل رونویسی، املا مرتب کردن کلمات کلمه، سازی جمله سازی و ... است

مفاهیم کتاب فارسی سال اول

۱ نکات دستوری و زبانی

مبنای آموزشهای زبانی در کتاب فارسی سال اول آموزش نشانهها و شکل های مختلف آن است و تمامی فعالیتها و تمرینها، پیرامون آموزش صامتها و مصوتهای زبان فارسی است

۲ نکات نگارشی و رسم الخطی

آشنایی با مفهوم جمله و جمله نویسی و ارتباط جمله ها برای ساختن یک بند معنی دار
یادگیری سه مفهوم نقطه علامت سؤال و ویرگول و کاربرد آنها را در حوزه رسم الخطی

آشنایی با ساختار جمله و جمله سازی

3 نکات املائی

دانش آموز بتواند شکل نشانه های فارسی را درست بنویسد
شکل املائی و درست صامتهای چند شکلی را تشخیص دهد
ملفوظ را از غیر ملفوظ تشخیص دهد

شکل املائی کلماتی که در آنها و او معدوله است مثل خواهر خواب و ... را تشخیص دهد
تشدید و استثناها را به درستی تشخیص دهد

نکات ادبی

دانش آموز با وزن و آهنگ و موسیقی شعر آشنا میشود و نقش قافیه و قافیه بندی را از طریق شنیدن شعر در می یابد
با قالب داستان برای بیان مفاهیم و با نمایش به عنوان یکی از قالبهای ادبی آشنایی شود .

مفاهیم دانشی

آشنایی با محیط خارج از خانه چون، خیابان مغازه، میدان عبور و مرور و آنچه در مدرسه است

آشنایی با محیط مدرسه، ناظم دوستان، معلم بخشهای مدرسه، آداب ورود به کلاس
آشنایی با پاییز و هم زمانی آن برای ورود به مدرسه و تغییر طبیعت و برگریزان
آشنایی با فضا و زندگی روستایی حیوانات خانه، ها نحوه زندگی و کار در روستا
آشنایی با مشاغل روستایی مثل، دامپروری کشاورزی و نقش آنها در زندگی بشر
آشنایی با رنگ ها، میوه، ها پرندگان و طبیعت حلزون و ویژگی های آن
آشنایی با نوشت افزار و وسایل بازی
آشنایی با حواس و اعضای بدن ورزش، انواع ورزش ها

۵_ مفاهیم ارزشی و نگرشی

خانواده و اعضای آن و چگونگی همکاری اعضای خانواده با هم و وظایف هریک

خدا و مهربانی او نسبت به همه جانوران و طبیعت و انسان

پدر و مادر و نقش آنها در خانواده و مهربانی مادر

علاقه مندی به کتاب و فواید آن

ایجاد علاقه به مسجد نماز جماعت بخشهای مختلف مسجد؛ مثل: مناره، گلدسته، محراب، سجاده و ...

رعایت ادب مهربانی، سلام کردن

فواید سکوت و مضرات سخن نابجا

مهارت های زبانی

۱. گوش دادن و سخن گفتن

۲. خواندن

۳. نوشتن

۴. واژگان

بررسی درسها

اهداف کلی آموزش زبان فارسی در سال اول ابتدایی

الف (اهداف شناختی: آشنایی با نمادهای خط، فارسی گسترش حوزه نمادها و معانی مناسب آشنایی اولیه با عناصر محورهای
جانشینی و همنشینی آشنایی با گونه گفتاری زبان، معیار آشنایی با نمونه های نظم مناسب، آشنایی اولیه با مسائل اعتقادی، ملی
، علمی اجتماعی و هنری آشنایی با شیوههای صحیح تقویت و پرورش حافظه و تفکر خلاق
ب (اهداف عاطفی فراهم نمودن زمینه های علاقه و نگرش مثبت نسبت به برقراری ارتباط شنیداری و گفتاری، مطالعه اولیه
نشانه های ساده و تصویری مسائل اعتقادی ملی علمی و هنری تلطیف احساسات و عواطف

پ (اهداف مهارتی

۱. مهارت گوش دادن

دقت در سخن عینی و واضح گوینده

دریافت پیام ساده، واضح و عینی

دریافت ارتباط بین بخشهای یک پیام واضح و کوتاه

بررسی شنیده های واضح و ساده
درک پیام در گونه های مختلف زبانی
دقت در آهنگ کلام

۲_ مهارت سخن گفتن

به کار گیری کار افزار های مناسب ارتباطی

برقراری ارتباط احساسی با شنونده

حرکت از سخن خود محور به ،گفت و گوی دو سویه
توانایی سخن گفتن کوتاه و ساده در برابر جمع

انسجام در رساندن پیام

پاسخ گویی به سؤالات

به کارگیری گونه های متفاوت زبانی

۳_ مهارت خواندن

توانایی خواندن نمادهای نوشتاری

توانایی دریافت ارتباط معنایی یک متن ساده

توانایی بلندخوانی و صامت خوانی متن ساده
توانایی خواندن متن ساده یا شعر با لحن و آهنگ مناسب
توانایی بررسی متن ساده و کوتاه

توانایی به کارگیری کار افزار های مناسب در خواندن
توانایی عادات مطلوب در خواندن

گسترش دایره دید در خواندن

۴_ مهارت نوشتن

توانایی نوشتن درست نمادهای نوشتاری

توانایی تبدیل نمادهای صوتی به نوشتاری

توانایی به کارگیری به هنجار خط
(خوانایی درست نویسی و زیبایی نویسی)

توانایی استفاده از برخی علائم سجاوندی

کسب عادات مطلوب در هنگام نوشتن

توانایی کاربرد درست کلمات در جمله

توانایی نوشتن جمله های ساده

هدف کتاب فارسی :تربیت شهروندی با صلاحیت های مشترک مبتنی بر برنامه درسی ملی اهداف آموزش کتب دوره ابتدایی صرفا خواندن ،نوشتن حساب کردن نیست بلکه هدف آموزش پرورش افراد سالم و آموزش مهارت های زندگی شکوفایی فطرت توحیدی و رشد همه جانبه ابعاد شخصیتی دانش آموز است بتواند آنان را برای زندگی در جامعه فردا آماده سازد و براساس همین دیدگاه است که می کوشد تا به این چند هدف اساسی برای تحقق هدف اصلی آموزش مهارت های زندگی جامعه عمل بپوشاند: حاکمیت ارزشهای انسانی بر فضای کلاس

یادگیری یاد دهی مشارکتی

تلفیق مواد درسی با هدف ایجاد نگرش کلی و یکپارچه

پرورش نسل مسئولیت پذیر متفکر و خلاق

مدرسه باید نمونه کوچکی از زندگی واقعی شاگردان باشد؛ زیرا زندگی چیزی جز مواجه شدن با مسائل و حل آنها نیست .برای کسب چنین ،بینشی فرد باید شایستگی هایی را در خود به وجود آورد که به طور مختصر می توان آنها را در سه حوزه هدفهای دانشی مهارتی و نگرشی جای داد.

ویژگی های شهروند مناسب برای زندگی با خود عزت نفس ،آزادگی خود آگاهی و قدرت تصمیم گیری

توانمندیهای مورد نیاز برای شهروند مناسب برای زندگی با دیگران ایمان ،شجاعت

تعقل همکاری دلسوزی برای دیگران دوست یابی درک مسئولیتهای زیست محیطی و آشنایی با حقوق خود و دیگران.

اهداف کلی بخش نگاره ها

الف (اهداف شناختی:

آشنایی با واج های زبان فارسی

آشنایی با تلفظ کلمات

آشنایی با کاربرد کلمات در جمله

آشنایی با ساختار زبان فارسی معیار

آشنایی اولیه با نمادهای خط فارسی

آشنایی اولیه با خود ،خلق خلقت و خالق

ب (اهداف عاطفی -نگرشی

تقویت توجه و علاقه به جلوه های زندگی ایجاد نگرشی مثبت به جلوه های اعتقادی ایجاد نگرشی مثبت به زبان فارسی معیار ایجاد علاقه به کتاب و کتاب خوانی

ایجاد و تقویت نگرش مثبت نسبت به عرصه های ارتباطی

پ اهداف مهارتی

تقویت مهارت خوب گوش دادن تقویت مهارت خوب سخن گفتن

تقویت مهارت بیان تصویری تقویت توانایی انجام کارهای خلاق

توانایی شرکت در فعالیتهای گروهی و مشارکتی

تقویت مهارت های دست ورزی

تقویت مهارت های تفکر و درست اندیشیدن

نکاتی درباره نگاره ها :

نگاره نمای کلی کتاب است
نگاره واژه ای به جای لوحه است
وظیفه نگاره ایجاد آمادگی زبان آموزی و مهارت آموزی و فضای شاد برای جذب کودک.

مرحله آمادگی کودک بر عهده نگاره هاست که به صورت یک داستان دنباله دار است.

زبان آموزی در پایه اول دبستان سهم و نقش عمده ای دارد چون هنوز تبدیل به ظرفی نشده که بتوان علوم دیگر در آن ریخت و آموخت بلکه نیاز به شکل گرفتن و ساخته شدن دارد مهمترین مرحله شکل گیری ظرف زبان آموزی به صورت شفاهی و کتبی است که به ترتیب در دو مرحله صورت می گیرد :

الف (جمله آموزی بزرگترین واحد زبان جمله است و وظیفه انتقال پیام را دارد.
ب (واژه آموزی به عنوان یک کل مهمترین بخش یادگیری زبان است که مهمترین رکن زبان آموزی است). دلیل اهمیت واژه نامحدود هستند و همواره در حال گسترش اند.

تذکر شعرها اگرچه جنبه التذادی دارند ولی حفظ آنها برای تقویت سخن گفتن و پرورش حافظه بسیار موثر است .

روش تدریس نگاره ها :

معلم آگاه باید روش متداول تدریس چه سنتی و چه مشارکتی را بشناسد معلم آگاه حتی به روشی که برگزیده هم صددرصد پایبند نمی ماند .

تدریس سنتی - ۱ سخنرانی - ۲ روش حفظ و تکرار - ۳ روش پرسش و پاسخ - ۴ - روش نمایشی - ۵ - روش ایفای نقش ۶ روش گردش علمی ۷ روش بحث گروهی ۸- روش آزمایشی

روش های تدریس سنتی فاقد یک ویژگی مطلوباند و آن همیاری دانش آموز است که امروزه مهمترین رکن روشهای جدید آموزشی است و غرض از آن همان هدف اصلی آموزش یعنی تربیت شهروند سالم و باورمند به آداب و اخلاق دینی است.

تدریس مشارکتی و فعال بر پایه ارتقای نیروی انسانی جامعه به نفع یکایک آنهاست ارتقای همگانی از این تفکر ناشی شده که همه با هم بکوشیم و برای پیشبرد همگانی تلاش کنیم تا از دستاوردهای همگانی بهره مند شویم.
یادگیری مشارکتی:

(همیاری باید بتواند روحیه ایثار و همبستگی و احساس تعلق به گروه را در افراد ایجاد کند ،هریک از افراد گروه حامی و پشتیبان دیگری است.

بخش دوم آموزش نگاره ها نگاره

۱ به خانه ما خوش آمدی

اهداف :

آشنایی با نهاد خانواده اعضا و وظایف هریک (دانشی)
تقویت احساسات و عواطف نسبت به خانواده (نگرشی)
بیان نوع روابط میان اعضای خانواده (مهارتی-نگرشی)
احترام گذاشتن به افراد خانواده
آشنایی با ابزارها و وسایل زندگی
توانایی تلفظ کلید واژه های بابا ،مادر ،امین و آزاده

توانایی رسم خطوط عمودی از بالا به پایین رو و زیر خط زمینه
آشنایی با نحوه نشستن و قلم به دست گرفتن .

مفاهیم و مهارت های نگاره ۱ :

هر نگاره بهانه ای برای ایجاد کنجکاوی است و هر کنجکاوی ناخودآگاه به پرسشهایی منجر میشود که نقطه شروع یاددهی -
یادگیری است.
مهم نیست پرسش را ما آغاز کنیم یا ،کودک طرح پرسش از طرف ما بسیار مهم است .پرسشها را طوری طراحی کنیم که پاسخ
آن کلینگر باشد و دید دانش آموز را همیشه به کل معطوف کند نه به سمت جزئیات و پاسخ آری یا نه

روش تدریس پیشنهادی :همیاری

فعالیت مطابقت تصویر با واژه و بیان شفاهی :هدف اصلی این قسمت مطابقت تصویر با واژه به طور مستقیم رفع اشکالات
تلفظی تقویت بیان شفاهی و تصویر است.
فعالیت ببین و بگو :هدف توجه به جزئیات تمرکز حواس درک تصویر و تصویر خوانی ،جمله سازی ،بیان شفاهی و تقویت
حافظه است.

با هم بخوانیم :بخشی از آموزش کتاب به شعر اختصاص دارد تا ضمن آموزش لحظاتی شاد برای کودک فراهم شود برای اجرا
به زمان خاصی نیاز نیست؛ هر وقت دانش آموز اشتیاق شنیدن داشته باشد اجرا میکنیم.
کتاب کار :کامل کن کامل کن و رنگ کن ،بنویس

مبانی نظری فعالیت :ماندگاری هر موضوعی که به زبان شعر به کودک یاد داده میشود بیشتر است .بنابراین شعر را باید به
عنوان یکی از ابزارهای تلطیف روحی و آموزش مفاهیم به کودکان به خدمت گرفت .شعر موثرترین ابزار آموزش است پس
خود را تنها به سرودهای کتاب محدود نکنید و از نوارهای تولید شده و لوح های فشرده (کتاب
گوپا که همه شعرها و متنهای کتاب است استفاده کنید.

هدف از ارزشیابی :

ایجاد آمادگی فردی برای پاسخ دادن به پرسش های ارزشیابی
ایجاد آمادگی گروه برای تعامل با همدیگر
توجه دادن کودک به ارزش کار گروهی ایجاد مهارت سنجش و مقایسه و قضاوت

نگاره ۲ بچه ها آماده

اهداف:

آشنایی با وظایف اعضای خانواده
ایجاد علاقه نسبت به انجام دادن وظایف شخصی
رعایت بهداشت فردی و استفاده از وسایل شخصی
آشنایی با نظم و ترتیب در انجام وظایف و کارهای روزانه
توانایی رسم خطوط افقی از راست به چپ و خمیده

مفاهیم و مهارتهای نگاره ۲:

آماده کردن وسایل و شستن جوراب هر شب قبل از خواب
دعا کردن قبل از خواب (صبحانه نهار ،شام)
خوابیدن به موقع
زمان بیرون رفتن از خانه
آشنایی با ساعت

استفاده از وسایل شخصی مثل چتر و حوله
استفاده درست از وسایل روشنایی و صرفه جویی در مصرف آن ها

صحبت کردن درباره پدر مادر خواهر برادر، و احترام گذاشتن به آنها
روش تدریس پیشنهادی (یادگیری مشارکتی؛ همیاری)

نگاره ۳: یک دو سه راه مدرسه

اهداف:

آشنایی با مقررات و قوانین عبور و مرور آشنایی فرزندان با نقش والدین خود
آشنایی با محیط بیرون از خانه چون، میدان، خیابان مغازه ها، مشاغل کوچه
آشنایی با نقش پلیس در جامعه
توجه به رعایت نکات ایمنی مربوط به عبور و مرور
توانایی شناخت رنگ ها
توانایی رسم خطوط از پایین به بالا و از بالا به پایین.

مفاهیم و مهارت های نگاره ۳:

نام خیابانهای محل عبور دانش آموزان
نام وسایل نقلیه گوناگون از قبیل، موتور، دوچرخه، اتوبوس کامیون، ماشین، وانت
آموزش نشانی خانه
نام مکانهای گوناگون از قبیل، مسجد، گنبد مناره، کتاب فروشی ها
آموزش مقررات و قوانین عبور از خیابان
آشنایی با چراغ راهنما و آموزش مفهوم رنگهای سبز، زرد و قرمز آن
آشنایی با کتاب و کتاب فروشی

روش تدریس پیشنهادی: روش همیاری

نگاره ۴: به مدرسه رسیدیم

اهداف

آشنایی با نهاد مدرسه و مقررات آن
آشنایی با پرچم ایران و توجه به رنگ های آن
آموزش و رعایت نظم و ترتیب و بهداشت فردی
توانایی رسم خطوط خمیده و دندانه دار
توانایی انطباق تصاویر با کلمات
ایجاد علاقه به کاربرد حواس در بیان واژه ها
هدف از این تمرین ببین و بگو: تصویر خوانی، بیان شفاهی، جمله سازی و درک ارتباط تصاویر است در فعالیت گوش کن و
بگو با توجه به هدف هر سوال پاسخهای منطقی دانش آموزان پذیرفته شود.

نگاره ۵: از کلاس ما چه خبر؟

اهداف:

آشنایی با کلاس درس و قوانین آن
آشنایی با معلم و نقش او در آموز
رعایت ادب و احترام نسبت به معلم
ایجاد ارتباط مؤثر دانش آموزان با یکدیگر
توانایی تلفظ کلمات کلید واژه های پرچم امام، مداد و...

نگاره ۶: بازی، بازی، تماشا

اهداف:

تقویت مهارت های زبانی
آشنایی با نحوه استفاده از وسایل بازی در بوستان و رعایت نوبت

تقویت روحیه یاری رساندن به گروه همسالان
توانایی رسم خطوط خمیده از چپ به راست
توجه به رعایت صرفه جویی در اماکن عمومی
روش تدریس پیشنهادی: روش همیاری

نگاره : به به چه روستایی

اهداف:

آشنایی با روستا و روستانشینان
آشنایی با خانه های روستایی و پدیده های موجود در روستا
آشنایی با روحیه همکاری در روستا
آشنایی و علاقه مندی به حیوانات اهلی فایده و نقش آنها در روستا
توانایی رسم خطوط منحنی از راست به چپ و از بالا به پایین

نگاره : چه دنیای قشنگی :

اهداف :

آشنایی با باغ وحش و حیوانات وحشی
آشنایی با مکان و نوع زندگی حیوانات آموزش رعایت نکات ایمنی در باغ وحش توجه به قدرت خداوند در تنوع حیوانات
توانایی رسم خطوط منحنی با دو حرکت

نگاره ۹: در مسجد محله

اهداف:

آشنایی با قرآن و، مسجد مؤذن امام،جماعت وسایل موجود در مسجد

آشنایی با نحوه وضو گرفتن
توانایی رسم خطوط شکسته ترکیبی با دو حرکت
توانایی تلفظ کلمات درس نظیر قرآن،مسجد و...
تذکر مهم :از شیوه های مختلف تدریس به صورت همیاری و مشارکت و ...استفاده شود زیرا این کار بر شادابی و
طربناکی کودکان و تنوع شیوه های آموزش می افزاید و یادگیری و تعلیم را گوارا می سازد.

نگاره ۱۰: نوروز در خانه ما

اهداف :

آشنایی با عید نوروز و آداب و رسوم مردم ایران
آشنایی با اهمیت نقش پدربزرگ و مادربزرگ در خانواده
ایجاد علاقه به دید و بازدید
توانایی رسم خطوط منحنی در همه جهات

مفاهیم و مهارتهای نگاره ۱۰:

آشنایی با نام وسایل سفره هفت سین
گفت وگو درباره مفهوم عید؛
آشنایی با مفهوم خانواده گسترده و پدربزرگ و مادربزرگ
آشنایی با رسم عیدی دادن و عیدی گرفتن
آموزش آداب معاشرت؛
آشنایی با مقررات رفتن به مهمانی و دید و بازدید؛
آشنایی با کارهایی که هنگام تحویل سال نو انجام می شود
مهارت سپاسگزاری و تشکر از نعمتهای خدا
مهارت احترام گذاشتن به بزرگ ترها

بخش سوم :آموزش نشانه ها(۱)

این بخش به آموزش نشانه ها الفبای فارسی اختصاص دارد و شامل ۶ قسمت می شود .

قسمت اول: تصویر بزرگی است که برای ایجاد فضای مناسب برای شروع آموزش طراحی شده و معلم در مشارکت جمعی برای ایجاد تحرک و رقابت سالم استفاده کند.

قسمت دوم: شامل ۳ تا ۶ تصویر کوچک است که از تصویر بزرگ استخراج شده و زیر هر تصویر نام آن نوشته شده.

تصویر سوم: شامل واژه های کلیدی هر درس است و در هر واژه های یک صدا به رنگ قرمز آمده که هدف اصلی درس تدریس همین صداست.

سوق دادن نوآموز به یافتن رابطه ی بین تصویرها و نام آنها مهم ترین بخش آموزش است.

کار اصلی معلم همین است که بعد از یافتن واژه های کلیدی به همین قسمت متمرکز می شود.

تنها تفاوت آموزش کنونی با آموزش قبلی استفاده از خط انحنا دار به جای خط زاویه دار است.

اگرچه استفاده از بخش کردن و صدا کشی یادگیری را آسان میکند اما تجربه نشان داده که استفاده افراطی از این روش به ویژه زمانی که نوآموز به حد قابل قبولی از تشخیص رسیده ملال آور است.

قسمت چهارم در این قسمت معلم می کوشد با کمک نوآموز در خواندن نوشته های این قسمت با کلاس همراهی کند .

توجه: هیچ ضرورتی ندارد که نوآموز صداهای این واژه ها یا طرز نوشتن آنها را بداند؛ هدف آشنا ساختن چشم نوآموز با هیئت کلی واژه است.

قسمت پنجم: هیئت درشت و خوانای شکل یا اشکال حرف تدریس شده ی امروز برای اینکه خودآموز ابعاد مختلف آن را از نظر بگذراند.

قسمت ششم: طرح انگشت اشاره است که حرف دیروز رنگ سیاه حرف امروز رنگ قرمز (و حرف فردا) رنگ آبی در سه جای مشخص بدنه ی آن نقش بسته است این حرفها تا پایان تدریس نشانه ها افزایش خواهند یافت و نوآموز با یک نگاه به انگشت اشاره هر آنچه را که تا کنون آموخته در پیش چشم خواهد داشت و از افزایش روند آموزش خوشحال خواهد شد.

باید این اصل در نظر گرفته شود که انتظار نمی رود در این مرحله نوآموز همه ی واژه های داده شده را به راحتی بخواند و بنویسد که فقط هدف آموزشی این مرحله یاد گرفتن شکلهای و صداهای قرمز است و نباید به او فشار آورد که تمامی واژه ها را یاد بگیرد چون به مرور که پیش میرود نشانه های جدید را یاد میگیرد و می تواند به راحتی بخواند و بنویسد.

درس اول: آب باران

اهداف:

معرفی آموزش صدا و نشانه (آ) و (ب)

نقش آب و باران در طبیعت و زندگی

توجه و علاقه به استفاده صحیح از آب و صرفه جویی آن

توجه و علاقه به تمیز و سالم نگه داشتن آب

روشهای پیشنهادی برای تدریس و آموزش شکل و صدای (آب)

فعالیت: معلم با یک لیوان آب وارد کلاس می شود.

الف: پازل (جورچینی) سه تکه برای دانش آموزان هر میز تهیه کرده تا درست کنند و در مورد آنچه درست کرده اند و می بیند با هم صحبت کنند .

ب: تصویری از دریا به دانش آموزان هر گروه داده شود تا در قالب جمله آنچه را در تصویر می بیند بیان کند.

ج: معلم میتواند از تصویر کتاب برای بحث و گفت و گو دانش آموزان استفاده کند معلم می تواند با انتخاب یکی از سه (الف ب ج) دانش آموزانش را به دیدن شنیدن، فکر کردن و سخن گفتن وادار کند و اشکالات تلفظی و گفتاری آنها را شناسایی و رفع میکند و نماینده هر گروه آنچه را که دیده است در قالب جملاتی بیان می کند و باید سعی شود تمام شاگردان در بحث شرکت کنند.

شگردهایی برای پویاسازی آموزش و یادگیری :

گروه بندی (گروههای سه نفری): (تهیه ی کارتهایی که استفاده های آب را نشان می دهد تا بر اساس تصویر یک جمله و یک نام

برای گروه خود انتخاب کند و نامی را که هر گروه انتخاب کرده روی کاغذ می نویسم و به روی میز آنها نصب میکنیم.
ارائه یک کار هنری :نقاشی کشیدن
تصویر خوانی :نقاشی را که هر دانش آموز کشیده به هم گروه هایش نشان میدهد و درباره ی آن در گروه بحث و گفت و گو می کنند.

تقویت مهارت مقایسه و سنجش :مقایسه ی نقاشی خود با تصویر کتاب
بیان عواطف و احساسات :از همه ی دانش آموزان خواهیم چشمان خود را ببندند و احساس کنند درکنار رودی نشسته اند .
تقویت مهارت خوب دیدن خوب سخن گفتن و خوب گوش دادن .
تمرین خواندن به شیوه های مختلف
تعیین فعالیت خارج از کلاس
نمایش نوشتن :سه کلمه ی آب ،دریا ،آبی را روی تابلویی مینویسیم و از دانش آموزان می خواهیم به دستور زیر عمل کنند.

الف (کلمه ی آب را روی تابلو پیدا کنید و صدای "آ" را در کلمه ی آب در خط بسته بگذارید .
ب (کلمه دریا را روی تابلو پیدا کنید و با گچ رنگی صدای "را در کلمه ی دریا رنگی کنید.
ج (کلمه آبی را روی تابلو پیدا کنید و صدای "آ" را در کلمه ی آبی با گچ رنگی پررنگ کنید.
آموزش دو شکل نوشتاری نشانه ی(آ_۱) به تفکیک
نوشتن :بعد از تشخیصی و تمرین نشانه ی مورد نظر از دانش آموز می خواهیم دو شکلی را که در سطرهای بالا تمرین کرده برای کامل کردن نام تصویرها بنویسد.

جورچین ها :پس از مرتب ،شدن شکل و نام تصویر مورد نظر را نشان خواهند داد .جورچین ها را می توان با استفاده از نقاشی تهیه و بر روی تخته کلاس نصب کرد یا با چسب روی کاغذ زمینه چسباند .در صورتی که ها در پایان یک جورچین مادر را تشکیل بدهند میتوان آنها را روی یک تابلو در کلاس به نمایش جورچین گذاشت در داخل هر جورچین یک کلمه کلیدی وجود دارد.

درس دوم ابر باد

اهداف:

معرفی صدا و نشانه (آ) و(د)
توانایی نوشتن شکل های مختلف صدای(آ) و(د)
توانایی خواندن و نوشتن کلمات با صداهای خوانده شده
توجه به آثار قدرت خدا (ابر ،باد)
آشنایی و علاقه مندی با نحوه بهره گیری از طبیعت در زندگی
آشنایی با نقش ابر در چرخه تشکیل آب

فعالیت های کتاب فارسی :

گوش کن و بگو مشاهده محیط اطراف تشخیص صداهای(ا و د) در کلمات مختلف
ببین و بگو بیان داستان به شکل گروهی
بگرد و پیدا کن پیدا کردن کلماتی که دارای نشانه (ا و د) هستند
به دوستان بگو نام بردن چند میوه که دارای صدای (آ) هستند و فواید باران
نمایش پوست گرفتن و خوردن میوه
کتاب خوانی :معرفی کتاب خوانده شده
شاعر شعر مهربان تر از مادر :شاعر افسانه شعبان نژاد
روش تدریس :به یکی از روش های تدریس درس اول یا روش ابتکاری دیگر

درس سوم مدرسه کلاس

اهداف :

معرفی صدا و نشانه (م) و(س)

تشخیص صدای (م) و (س) در اوّل، وسط و آخر کلمات
توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده
آشنایی بیشتر با نهاد مدرسه و مقررات آن
رعایت بهداشت فردی و اجتماعی در محیط مدرسه
احترام به مدرسه و اولیای آن

فعالیت‌های کتاب فارسی :

گوش کن و بگو آشنایی با پرچم ایران و رنگ های آن
ببین و بگو : تقویت روحیه سپاس گزاری از معلم
بگرد و پیداکن پیدا کردن کلماتی که با صدای (م) آغاز میشوند و کلماتی که به (س) ختم می شوند.
به دوستان بگو چگونه رعایت بهداشت محیط زیست
بازی ارتباط دادن بین کارتها و کلمات مختلف
کتاب خوانی معرفی شخصیت های کتاب

درس : چهارم توت تاب

اهداف:

معرفی صدا و نشانه (او_و) و (س)
توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده
آشنایی با انواع میوه ها
تقویت علاقه و احترام به مادر
همکاری در بازی های گروهی
آشنایی با نقش بازی و ورزش در سلامتی

فعالیت های کتاب فارسی :

گوش کن و بگو بیان کلماتی با صدای (او) (ببین و بگو : داستانی در ارتباط با زنگ ورزش
بگرد و پیدا کن پیدا کردن کلماتی که دارای صدای (او) و (ت) است.
به دوستان بگو نام بردن بازیهای مورد علاقه و ذکر کارهایی که باید قبل از خوردن میوه انجام داد.
کتاب خوانی بیان داستان شنیده شده

درس : پنجم مادر_ نان

اهداف:

معرفی صدا و نشانه (ر) و (ن)
تشخیص صدای (ر) و (ن) در اوّل وسط و آخر کلمات
توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده
آشنایی با نان و فرایند تولید آن
رعایت پوشش مناسب در روزهای بارانی
شاعر شعر زرد آلو مصطفی رحماندوست

درس ششم ایران - سرباز

اهداف:

معرفی صدا و نشانه (ی) و (ز)
آشنایی با کشور ایران و علاقه مندی به آن
آشنایی با اقوام ایرانی ، لر ، ترک کرد ، عرب و...
آشنایی با نقشه ایران
تقویت روحیه دفاع از میهن اسلامی

آشنایی با نام دریا‌های شمال و جنوب کشور .

درس هفتم: استخر - گوش شنوا

اهداف:

معرفی صدا و نشانه (ا) و (ش)

آشنایی با استخر و شنا

آشنایی با اعضای مختلف بدن مثل، گوش چشم و ... و راه های مراقبت از آنها

درس هشتم دریا _ اردک

اهداف:

آموزش صدا و نشانه (ی) و (ا)

توانایی خواندن و نوشتن با حروف خوانده شده

توجه به نقش مادر بزرگ در خانواده

رعایت نکات ایمنی در کنار دریا

درس نهم: لک لک ورزش

اهداف درس:

آموزش صدا و نشانه (ک) و (و)

آشنایی با انواع ورزش و نقش در سلامتی شناخت جانوران و زندگی آنها.

نشانه (ک) کلمات جدید کبوتر اردک

نشانه (و) کلمات جدید ورزش سوارکار

درس دهم: پرواز_ جنگل

اهداف:

آموزش نشانه (پ) و (گ)

توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده

آشنایی با جنگل و علاقه به حفاظت

آشنایی با پرواز پرندگان و هواپیما

درس یازدهم: روز برفی_ درخت

اهداف:

آموزش صدا و نشانه (ف) و (خ)

آشنایی برف بازی در روزهای برفی

استفاده از لباس مناسب در روزهای سرد آشنایی با رودخانه و جانوران

شاعر شعر ما کودکانیم: عباس یمنی شریف

درس دوازدهم: همکاری گل

اهداف:

آموزش صدا و نشانه (خ) و (ف)

توانایی خواندن و نوشتن

همکاری بین اعضای خانواده

شناخت وسایل آشپز خانه

توجه به آداب اجتماعی

آشنایی با محل زندگی حیوانات

درس سیزدهم: نارنج و برنج - خروس خوش آواز

اهداف:

آموزش صدا و نشانه (أ استثنا) (و ج)
آشنایی با شالیزار
توجه به چگونگی مراقبت از جانوران

درس چهاردهم: مهتاب - چشمه و چراگاه
اهداف:

آموزش صدا و نشانه (هـ و) (چ)
توجه دادن به نعمتهای خداوند
تقویت روحیه سپاسگزاری از خداوند آشنایی با چشمه و گیاهان و چراگاه شناخت حیوانات اهلی
شاعر شعر جنین در آسمان: ناصر کشاورزی

درس پانزدهم: ژاله و منیژه - کتاب خوانی
اهداف:

آموزش صدا و نشانه (ژ) و (خوا_خا)
آشنایی با انواع گلها و راه های مراقبت از آنها
ایجاد علاقه به مطالعه کتاب
احترام به یکدیگر و ابراز علاقه اعضای خانواده نسبت به همدیگر

روان خوانی:

در کتاب فارسی چاپ ۱۳۹۰ روانخوانی ها به صورت هدفمند و همسو با میزان پیشرفت آموزش نشانه ها، نوشته و سازماندهی شده اند؛ به بیان دیگر دو متن (قرآن) و (میهن) در پایان بخش دوم کتاب آموزش نشانه ها (فقط دربردارنده ترکیبها و کلماتی است که از سی نشانه آموخته شده در این بخش ساخته شده اند. بنابراین، خواندن تمرین تکرار و نوشتن این دو متن باعث تعمیق آموزش و یادگیری و نیز سبب افزایش دقت شناخت و سرعت در خواندن و تشخیص نمادهای خطی می شود.

اهداف آموزشی روانخوانی:
(الف) شناختی

تقویت آشنایی با نشانه های آوایی زبان فارسی
تقویت آشنایی با نشانه های خطی زبان فارسی
تقویت آشنایی بیشتر با قرآن کریم

تقویت آشنایی بیشتر با میهن اسلامی
غنی سازی ذهنی و افزایش دامنه واژگان دانش آموزان

ب نگرش

ایجاد علاقه نسبت به متنهای نوشتاری فارسی
ایجاد علاقه نسبت به خواندن متون فارسی
ایجاد علاقه نسبت به زبان و فرهنگ فارسی
تقویت نگرش مثبت نسبت به قرآن کریم تقویت نگرش مثبت نسبت به میهن اسلامی

ج (مهارتی)

تقویت توانایی صحیح و روان خواندن
تقویت تشخیص و تمیز نشانههای خطی در کاربرد نوشتاری
پرورش توانایی درست نویسی

تقویت مهارت خوب گوش دادن
تقویت توانایی درک و دریافت متون نوشتاری و.....

متن روان خوانی ها

قرآن
-میهن ما

بخش چهارم: آموزش نشانه ها (۲)

درس شانزدهم در بازار

اهداف:

آموزش نشانه (-)
تشخیص نشانه تشدید در کلمات مختلف
آشنایی با بازار و مشاغل مختلف
تقویت روحیه سپاس گذاری و احترام متقابل به یکدیگر

درس هفدهم صدای موج -سفر دلپذیر

اهداف:

آموزش نشانه های (ص) و (ذ)
توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده
دریا و فایده های آن
آشنایی با پرندگان و حیوانات دریایی
آشنایی با شرایط اقلیمی متفاوت و پی بردن به قدرت خدا با توجه به تنوع در خلقت
ثبت خاطرات و نقاشی کردن و اهمیت آن به منظور حفظ برای آینده
شاعر شعر دریا جعفر ابراهیمی (شاهد)

درس هجدهم: علی و معصومه -مثل خورشید

اهداف:

آموزش صدا و نشانه (ع) و (ث)
برقراری روابط عاطفی و اجتماعی
توانایی خواندن و نوشتن کلمات با حروف خوانده شده
تقویت روحیه رفتار مناسب با دیگران
تقویت روحیه احترام به معلم و دوستان
تقویت روحیه نظم در کارها
توجه به روز و شب به عنوان مظاهر خلقت خداوند
توجه به تفاوت روز و شب
آشنایی با نور ماه که به آن مهتاب می گویند.

باید توجه داشت که نشانه (ع) از خود صدایی ندارد و با ترکیب مصوت ها صدا دار می شود.

درس نوزدهم حلزون

اهداف:

آموزش صدا و نشانه (ح)
توانایی خواندن و نوشتن کلمات خوانده شده
آشنایی با زندگی حلزون
بدن حلزون نرم و چسبناک است.

وقتی حلزون میترسد درون صدفش که به پشتش چسبیده است می رود
حلزون از روی اثرش که روی زمین و چیزهای دیگر میماند راه برگشت خود را پیدا می کند .
هنگام ترس جوجه تیغی تیغ پرت میکند و خودش را گرد می کند لاک پشت در لاک خود پنهان می شود.

درس بیستم: رضا -خاطرات انقلاب

اهداف:

آموزش صدا و نشانه های (ض و ط) توانایی خواندن و نوشتن کلمات خوانده شده

اهمیت عیادت از مریض و احوال پرسی از دوستان

آشنا کردن دانش آموزان با مسجد و آداب آن

آشنایی با انقلاب و شعارهای آن

تقویت روحیه تجلیل از شهدا و امام خمینی

شاعر شعر جشن بهمن: هاشمی

انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن پیروز شد .

قبل از هر نوبت نماز اذان میگویند

درس بیست و یکم لاک پشت و مرغابی ها (درس آزاد)

اهداف :

آموزش صدا و نشانه (غ)

تقویت روحیه همکاری و کمک به دیگران

رعایت ادب و احترام هنگام سخن گفتن

درس آزاد با راهنمایی نظارت و هدایت آموزگاران محترم و به کمک گروههای دانش آموزی تولید می شود .بهتر است در این

درس به موضوعهای محلی بازیها آداب و مسایل زبانی و فرهنگ بومی پرداخته شود .مشارکت

اولیا ،شیرینی و لذت تولید دانش آموزان را بیشتر خواهد کرد.

درس بیست و دوم :پیامبر مهربان

اهداف :

آموزش صدا و نشانه (ظ)

آشنایی با اعیاد مذهبی (عید مبعث و ..)

شناخت مکه بعنوان خانه خدا

پیامبر صلی الله علیه در شهر مکه به دنیا آمد .

بیست و هفتم رجب (مبعث) روزی که حضرت محمد صلی الله علیه و اله پیامبری رسید.

روان خوانی :

روان خوانی ها برای تقویت مهارت ،خواندن پرورش ذوق و علاقه به ،مطالعه ایجاد فرصت های مناسب برای تقویت و هدایت
عواطف ،احساسات تفکر و گسترش دنیای ذهن و روان دانش آموز .است خوب عرضه کردن این بخش ،به پرورش ذوق و تخیل
و گرایش و نگرش مثبت به زندگی و ارزشهای دینی اجتماعی ،هنری ،ملی و تربیتی بسیار مؤثر است.

چگونگی طراحی و اجرای خط تحریری آموزان در کتابهای درسی دوره دبستان

خط مخصوص آموزش را میتوان به دو دوره تقسیم کرد :

۱ قبل از حروف چینی و ماشین چاپ

۲. پس از حروف چینی و استفاده از ماشین چاپ

قبل از حروف چینی و ماشین چاپ :در دوره اخیر خط به صورت دست نویس مبتنی بر نستعلیق آموزش داده می شد .در این
دوره کتابهای مورد نظر برای آموزش احتمالاً به صورت دست نوشته تکثیر میشده و چند نفر از یک کتاب استفاده می کردهاند

خوشنویسان معتقد هستند که در آن دوره مردم خوش خط تر بوده اند اما به سرعت و یادگیری در آموزش هیچ اشاره ای نمیکنند و این مهم را نباید از نظر دور داشت که تعداد کاراکترهای مورد استفاده به مراتب بیش از آن چیزی بوده که در حال حاضر عامه با آن آشنایی دارند.

پس از حروف چینی و ماشین چاپ پس از اختراع ماشین چاپ و رواج یافتن آن در ایران

که از دوران مشروطیت آغاز شده بود و رشد جمعیت نیاز به سرعت در امر اطلاع رسانی و استفاده از فناوری جدید بیش از پیش احساس شد و آموزش نیز جدا از این امر، نبود پس استفاده از ماشین چاپ برای چاپ کتاب درسی مورد نظر و به تبع آن استفاده از حروفچینی لازم آمد.

ملاک و محور چاپ همچنان دست نوشته بود؛ اما به تدریج الفبای چاپی جایگزین دست نوشته ها شد با این توضیح که شکل حروف چاپی را از خط نسخ البته با دخل و تصرفهایی اقتباس می کردند نه از خط نستعلیق زیرا برای ساختن حروف سربی و نیز چیدن آن به صورت افقی الفبای خط نسخ در عمل، مناسب تر بود برای مثال کلمه به دلیل (حجج) درکنار هم چیده میشود ولی این چینش در خط نستعلیق با دشواری همراه بود؛ زیرا شکل ترکیب عمودی آن جدایی ناپذیر بوده اشکال فنی و عملی پیدا می کرد. پس خط های شبه نسخ چون روی خط کرسی قرار می گرفتند بهترین گزینه برای حروفچینی بودند دورهای با خط جدید یا فونتهای جدید آغاز شد که از آن جمله میتوان به خط آموزشی کلاس اول اشاره کرد.

روش تدریس الفبا و همچنین انتخاب خطی که در کلاس اول ابتدایی الفبا را با آن یاد می دهند قبل از سال ۱۳۸۰ (نتیجه زحمات و نظرات دو استاد فقید مرحوم دکتر محمد باقر هوشیار شیرازی و مرحوم جبار باغچه بان است. این خط شباهت زیادی به نسخ دارد و به همین جهت آن را شبه نسخ می نامند. مؤلفان کتاب اول ابتدایی برای راحتی و سادگی تنها دو شکل از شکلهای (ب) را برای نوشتن کلمات مختلف مورد استفاده قرار داده اند لذا خطی که قسمتی از کتاب اول را با آن نوشته اند نسخ کامل نیست، شبیه نسخ است به عبارت دیگر از کمترین شکل حروف استفاده شده است.

این خط با ساختاری بسیار ساده متشکل از ترکیب چند خط که عمدتاً شیوه عربی در آن مشهود بود توسط اساتید آن دوره به کار گرفته شد از فواید این خط ساختار ساده آن جهت آموزش و از اشکالات آن میتوان به زاویه دار و ناهمگون بودن حروف اشاره کرد در خط نسخ، ماشینی حروف چهار شکل دارند شاید یکی از دلایل نازیبا شدن خط همین شکل های مختلف حروف باشد.

در حقیقت، خط نسخ به کار گرفته شده در این فونت به علت نداشتن مسیرهای دایره ای و انحنا در مفردات و کلمات صرفاً یادگیری در خواندن و نوشتن را ساده میکند و این امر موجب میشود که فرایند آموزش از کارایی بیشتری در نزد معلمان برخوردار گردد با جا افتادن حروف و کلمات به شکل نسخ با شکل حروف محدود در ذهن کودک رسم الخطی غالب میشود که به علت نداشتن ویژگی فاقد ارزش هنری است.

پس از ورود کامپیوتر به عرصه نشر و چاپ سرعت در تهیه کتاب بالا رفت و فونتهای مورد نیاز در اختیار همگان قرار گرفت. کامپیوتر و نرم افزارهای موجود در آن ابزار طراحی فونت را در اختیار کاربر قرار دادند و این وسوسه را ایجاد کردند که فونتهای موجود را کمی در جهت آموزش تغییر شکل داده و تصحیح کنند. با توسعه علوم کامپیوتر و رشد نرم افزارهای حروفچینی و صفحه آرایی این امکان به تدریج فراهم شد تا بتوان از تعدد شکل، حروف آن هم به صورت حروف انتخابی در تایپ متن استفاده کرد در این مقطع محل قرار گرفتن اعراب نیز در کتاب، قرآنی دینی و عربی تصحیح شد.

در جهت بالا بردن کیفیت خط، آموزشی ابتدای سال ۱۳۸۰ به دعوت گروه ادبیات طرح فونت کامپیوتری بر مبنای دست خط تحریری و اجرای آن عنوان شد و گروه ادبیات با توجه به اینکه مطالب دائماً در حال تغییر می باشد خواستار این بود که فونت قابل اجرا در کامپیوتر باشد تا به راحتی بتوان مطالب را ویرایش و تصحیح کرد و در غیر این صورت میبایست با اجرای فردی این کار انجام میشد که مشکل یکنواخت نبودن خط در مقاطع و حالات مختلف و ویرایش و تصحیح آن قابل تأمل بود و از همه مهمتر این که ممکن بود شخص مورد نظر همیشه در دسترس نباشد و دیگر اینکه میبایست خط فرد مورد نظر پس از تهیه اسکن شده و در قالب تصویر روی لی آوت کتاب بازسازی شود.

طرح محدودیتهای ابزاری و زمان روی نوعی خط نامیده شد که تقریباً شامل ۲۲۰ حرف می شد توافق حاصل گردید این خط که (آموزان) نامیده شد برای سیستم (اِپِل) و برنامه کامپیوتری پیچ میکر (طراحی گردید و همان سال در کتاب درسی اول ابتدایی به آزمایشی استفاده شد و در سال بعد پس از تصحیح در کتاب درسی اول و دوم ابتدایی استفاده گردید.

از ویژگیهای خط، آموزان دستنویس و ساده بودن آن بود در این خط برخلاف خط قبلی که دارای زاویه در اکثر حروف بود از انحنا استفاده شد که به اعتقاد بسیاری این امر به زیبا نوشتن کمک می کند. این کار از آن جایی که با محدودیتهایی انجام شد دارای اشکالات فراوانی نیز بود از جمله میتوان به یکدست نبودن حروف اشاره کرد.

اواخر سال ۱۳۸۷ به پیشنهاد گروه زبان و ادبیات فارسی و پشتیبانی ریاست سازمان پژوهش و برنامه ریزی و موافقت دفتر چاپ و توزیع کتابهای درسی لزوم بازنگری مجدد در شکل حروف و قانونمند کردن رفتار حروف در قالب کلمه ها احساس گردید و قرار بر این شد فونتی بر مبنای فونتهای قبلی تولید گردد که بتوان از آن در کتابهای کلاس اول تا آخر دوره ابتدایی استفاده کرد. با در نظر گرفتن این مشخصه که شکل حروف آن ثابت بماند همچنین حتی الامکان از قواعد خوشنویسی استفاده شود این (خط به علت یکنواخت بودن ضخامت در مقایسه با خط نستعلیق از سادگی بیشتری برخوردار است ولی قواعد خوشنویسی را بدون پیچیدگی حتی الامکان رعایت کرده مگر جایی که کفه ترازو به نفع، آموزش سنگین تر شده باشد.

تولید این فونت تا ابتدای سال ۱۳۹۰ به طول انجامید و بلافاصله در کتاب اول دبستان از آن استفاده گردید مشخصات این فونت از آنجا که حروف کمی شیب دار است پس اتصالها لزوماً روی خط کرسی قرار نمی گیرند پس آموزش مبتنی بر نوع اتصال فونت کلاس اول، قدیم در مورد فونت جدید صادق نمی باشد و حروف کلمات از هر جایی که شروع شوند در انتها به خط کرسی ختم می شوند.

در هر کلمه نوع اتصال بین حروف وابسته به حرف بعدی میباشد یعنی هر حرف نوع شکل و اتصال قبل از خود را تعیین میکند.

با توجه به اینکه الفبای فارسی یکی از پرنقطه ترین الفباها در زبانهای جهان است و حتی از الفبای عربی خود برگرفته از آن است پرنقطه تر است زیرا از چهار حرف خاص فارسی (پ ژ چ) که حرف آن سه نقطه ای است.

نکته پایانی این گام ها از سال هزار و سیصد و هفتاد و هشت برنامه ریزی شده بود و در طول دوازده سال گذشته، از جنبه های مختلف، کاربست این خطها بررسی گردید؛ همایش خط خوش و علل بدخطی دانش آموزان هم برگزار گردید که، مقالات نوشته شده و نتایج مهم این پویه ها تأکید بر حرکت به سمت به کارگیری خط خوش و تربیت حس جمال شناسی و پرورش نگاه هنری در کودکان بوده است. در واقع در طول سالهای گذشته زمینه سازیهای مناسبی برای این کار صورت پذیرفته و چاپ ۱۳۹۰ در واقع تبلور تمام یافته ها و گامهای پیچیده در پهنه آموزش رسمی و کاربست نمونه های خط خوش آموزشی در کشور است به همین سبب از مهر ۱۳۹۰ همزمان سه نوع خط نسخ تحریری و نستعلیق ساده در کتاب فارسی اول دبستان دیده می شود. خط شبه نستعلیق نستعلیق ساده: این خط که در، حقیقت مُرده ریگ و میراث عظیم فرهنگ مکتوب و زیبایی شناسی هنر اسلامی ایرانیان است فقط در بخشهای (باهم بخوانیم) استفاده شده است تا پس از رویارویی با جلوه های زیبایی و هنر چشم، نواز سواد بصری دانش آموزان در مسیر درستی پرورده شود؛ زیرا حُسن و جمال، خط بهجت و شادابی باطن را نیز برخواهد انگيخت